

13ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΑ ΚΟΙΝΑ

Α. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό σημείωμα

Η Άντζελα Ζιούτη είναι συγγραφέας. Αρθρογραφεί στον έντυπο και ηλεκτρονικό Τύπο. Τα ενδιαφέροντά της εστιάζουν σε κοινωνικά και πολιτικά θέματα.

Ιδιώτης θα πει πλίθιος

Είναι αλήθεια ότι η σύγχρονη μαζική κουλτούρα υπαγορεύει το μοντέλο του πολίτη που επαναπαύεται καθισμένος στον καναπέ. Του πολίτη που απολαμβάνει την ασφάλεια του ιδιωτικού του χώρου, ενοχοποιώντας απλά το οικονομικό σύστημα για τους άκρατους φόρους και την αφαίμαξη του εισοδήματός του.

Ο όρος ιδιώτης σήμερα χρησιμοποιείται για να δηλώσει τη διαφοροποίηση από οτιδήποτε δημόσιο. Ο ιδιώτης, όμως, στην αρχαία Ελλάδα εμπεριείχε την έννοια της απαξίωσης, της ύβρεως, της υποτίμησης. Ήταν αυτός που ιδιώτευε, που δεν αναμειγνυόταν στα δημόσια πράγματα, που δεν είχε πολιτική υπόσταση δηλαδή.

Ο Θουκυδίδης στον Επιτάφιο επισημαίνει την υποχρεωτική συμμετοχή του πολίτη στα κοινά. «Μόνοι γαρ τον τε μηδέν των δε (πολιτικών) μετέχοντα, ουκ απράγμονα, αλλ' αχρείον νομίζομεν». Η πρόκριση δηλαδή της ατομικής «ησυχίας» αντί των κοινών ανησυχιών ήταν ανεπίτρεπτη και επέσυρε τον χαρακτηρισμό του άχρηστου. Ο Σόλων μάλιστα είχε εκδώσει νόμο που έλεγε: «Άτιμον είναι τον εν στάσει μηδετέρας μερίδας γενόμενον». Δηλαδή έχανε τα πολιτικά του δικαιώματα όποιος έμενε ουδέτερος σε περίπτωση που θα ξεσπούσε εμφύλια διαμάχη στην πόλη.

Στην αρχαία Αθήνα λοιπόν ήταν σημαντική η μετατροπή των ιδιωτών-των ατόμων δηλαδή που ασχολούνταν μόνο με τις προσωπικές τους υποθέσεις- σε πολίτες. Σε άτομα που ασχολούνται και συμμετέχουν στα κοινά. Η ιδιότητα του ιδιώτη άλλωστε είναι μια ιδιότητα την οποία διαθέτουν όλοι οι άνθρωποι από τη φύση τους, ενώ η ιδιότητα του πολίτη είναι επίκτητο χαρακτηριστικό, που διαμορφώνεται μέσω της παιδείας που παρέχει

η πολιτεία. Συνεπώς, το άτομο που παρέμενε ιδιώτης ήταν άτομο απαίδευτο και αμόρφωτο, αφού δεν εμπλέκεται επαρκώς στην ενασχόληση με τα κοινά.

Ο ιδιώτης προασπίζει από τα ανθρώπινα δικαιώματά του κυρίως εκείνο της ιδιοκτησίας. Τρέμει στην ιδέα της καταστροφής της περιουσίας του, ενώ δηλώνει αμέτοχος στην ποιότητα ζωής και την υποβάθμιση της ποιότητάς της.

Συμμετέχει στον κοινό βίο μόνο διά της ψήφου του. Για τον ιδιώτη ιδιαίτερη σημασία έχει η διατήρηση και αύξηση των περιουσιακών του στοιχείων. Ένα πολιτικό σύστημα που στηρίζεται σε ένα άθροισμα ιδιωτών δεν μπορεί παρά να είναι η διαίρεση των υψηλών αξιών και φρονημάτων που διέπουν μία πραγματικά ευημερούσα κοινωνία.

Άντζελα Ζιούτη,
www.alfavita.gr
(διασκευή)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

A1. Το άρθρο που σας δόθηκε έχει δημοσιευθεί σε ιστότοπο. Θέλετε να ενημερώσετε τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριάς σας για το περιεχόμενό του. Να γράψετε ένα κείμενο 70-80 λέξεων, όπου θα το παρουσιάζετε με συντομία.

[Μονάδες 10]

A2. Η αρθρογράφος χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς και την επίκληση στην αυθεντία. Να τον εντοπίσετε στο κείμενο και να αιτιολογήσετε τη χρήση του.

[Μονάδες 5]

2η δραστηριότητα

A3. α) Ο Θουκυδίδης στον Επιτάφιο επισημαίνει την υποχρεωτική συμμετοχή του πολίτη στα κοινά.

β) Ο Σόλων είχε εκδώσει νόμο που έλεγε: «Άτιμον είναι το εν στάσει μηδετέρας μερίδας γενόμενον».

Να αναγνωρίσετε τη σύνταξη (ενεργητική ή παθητική) στις παραπάνω προτάσεις και να τις μετατρέψετε στο αντίθετο είδος.

[Μονάδες 5]

- A4. Να βρείτε δύο λέξεις με συνυποδηλωτική σημασία και να γράψετε δύο προτάσεις, μία για κάθε λέξη, με τη δηλωτική σημασία τους.

[Μονάδες 6]

- A5. Να γράψετε ένα παράγωγο ουσιαστικό και ένα παράγωγο επίθετο για καθένα από τα ρήματα: εκδώσει, συμμετέχουν, διαμορφώνεται, δηλώνει.

[Μονάδες 4]

3η δραστηριότητα

- A6. Η συμμετοχή και η ενασχόληση με τα κοινά είναι κάτι που αφορά άμεσα τους νέους, διότι πρόκειται για το δικό τους μέλλον και τη δική τους ζωή. Σε ένα άρθρο (200-250 λέξεις) που θα δημοσιευθεί στο περιοδικό του σχολείου σας να αναφέρετε τα εξής: α) Ποια είναι τα οφέλη για τους νέους από την ενασχόλησή τους με τα κοινά; β) Με δεδομένο ότι το σχολείο, παράλληλα με την εκπαιδευτική, ασκεί και παιδευτική λειτουργία, πώς, κατά τη γνώμη σας, θα μπορούσε να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των νέων για τα κοινά;

[Μονάδες 20]

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο κορυφαίος ποιητής Μανόλης Αναγνωστάκης (1925-2005) ανήκει στην πρώτη μεταπολεμική γενιά της νεοελληνικής ποίησης, γενιά που σημάδεύτηκε από τον χαρακτηρισμό «ποίηση της ήττας».

Τώρα είναι άπλως θεατής...

Τώρα είναι άπλως θεατής

Άσημαντος ανθρωπάκος μέσα στο πλήθος

Τώρα πια δὲ χειροκροτεῖ δὲ χειροκροτεῖται

Ξένος περιφέρεται στῶν ὁδῶν τὸ κάλεσμα.

Ἔρχονται ἀπὸ μακριὰ οἱ νέοι σαλπικτῆς

Τῶν ἐπίλεκτων κλάσεων τοῦ μέλλοντος

Οἱ κραυγὲς τοὺς γκρεμίζουν τὰ σαθρὰ τείχη

Τῆκουν τὴ λάσπη σὲ φωτεινοὺς ρύακες.

Ἔρχονται οἱ ἄγνοί, οἱ ἀνυπόκριτοι,

Οί βιαστές, οί άμέτοχοι, οί παρθένοι,
 Οί πονηροί συνδαιτυμόνες, οί άθώοι
 Οί ληξίαρχοι τών ήμερών μας.
 Έρχεται τὸ μεγάλο παρανάλωμα
 Μέσα στοὺς πίδακες τών πρόσχαρων νερῶν.
 Έρχονται οί τελευταῖες προδιαγραφές.
 Μὰ τώρα αὐτὸς εἶναι άπλὸς θεατῆς
 Άνώνυμος άνθρωπάκος μέσα στὸ πλῆθος
 Μὲ τὰ χέρια στὸ στῆθος σὰν ἔτοιμος νεκρὸς
 Τώρα πιά δὲ χειροκροτεῖ δὲ χειροκροτεῖται.
 (Νὰ ξέρεις πάντα τὸ π ὅ τ ε καὶ τὸ π ὠ ς.)

Μανόλης Αναγνωστάκης,
Τα Ποιήματα 1941-1971,
 εκδόσεις Πλειάς, 1975

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

- B1.** Πώς συσχετίζεται ο τίτλος «Τώρα εἶναι άπλὸς θεατῆς...» με το περιεχόμενο του ποιήματος; (50-60 λέξεις)

[Μονάδες 10]

2η δραστηριότητα

- B2.** Ποιο εἶναι, κατά τη γνώμη σας, το πρόσωπο στο οποίο απευθύνεται ο ποιητής στον παρένθετο ακροτελεύτιο στίχο; («Νὰ ξέρεις πάντα τὸ π ὅ τ ε καὶ τὸ π ὠ ς »)

[Μονάδες 6]

- B3.** Ποια στοιχεία της μορφής και του περιεχομένου κατατάσσουν το ποίημα στη νεωτερική ποίηση; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές σε αυτό, δίνοντας δύο χαρακτηριστικά της μορφής και δύο του περιεχομένου.

[Μονάδες 8]

- B4.** Να γράψετε τρία εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί ο ποιητής και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους στο ποίημα.

[Μονάδες 6]

3η δραστηριότητα

- B5.** Το ποίημα που σας δόθηκε πιστεύετε πως εξακολουθεί να είναι επίκαιρο; Να γράψετε την άποψή σας σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

[Μονάδες 20]